

30.7.2008

Dnro 2825/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

RINTAMASOTILASTUNNUSTEN MYÖNTÄMISESSÄ EPÄYHTENÄISTÄ KÄYTÄNTÖÄ

1 KIRJOITUS

A on pyytänyt oikeusasiamieheltä kannanottoa hänen rintamasotilastunnustaan koskevassa asiassa. A on kertonut esittäneensä 19.2.1981 Oulun Sotilaspiirin E sikunnassa, että hänen sotilaspassiinsa merkittäisiin toiminta lähettinä haavoittuneiden hoitopaikassa rintamasotilastunnusta varten. Ylivääpeli B oli A:n mukaan ottanut tuolloin anomuksen vastaan. B oli kuitenkin suullisesti ilmoittanut, ettei asiakirjoista ilmennyt tunnukseen oikeuttavaa palvelua. Asia oli A:n mukaan jätetty enemmälti käsittelemättä.

Myöhemmin oli selvinnyt, että A:n palvelus oli rintamasotilastunnukseen oikeuttavaa. Oulun Sotilasläänin Esikunnan toimistovirkailija oli tehnyt asiasta 5.9.1996 merkinnän A:n sotilaspassiin.

A:n kirjoituksen liitteenä oli Sota-arkiston 13.2.1998 päivätty todistus hänen palveluksestaan rintamasotilastunnuksen saamiseen oikeuttavassa palvelupaikassa.

A:n toimittaman selvityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen Oulun toimistosta oli kehoitettu käännyttämään asiassa eduskunnan oikeusasiamiehen puoleen.

2 SELVITYS

Kirjoituksen johdosta puolustusministeriö on hankkinut Oulun Sotilasläänin E sikunnan selvityksen ja antanut oman lausunnon. Jäljennökset näistä asiakirjoista lähetetään päätöksen mukana A:lle tiedoksi.

Oulun Sotilasläänin Esikunnan mukaan Oulun Sotilaspiirin Esikunnan olisi pitänyt neuvoa A:ta tekemään vuonna 1981 rintamasotilastunnusta koskeva hakemus. Myöhemmin oli selvinnyt, että A oli oikeutettu rintamasotilastunnukseen. Ongelmalliseksi asian teki sotilasläänin esikunnan mukaan se, että A ei ollut hakenut rintamasotilastunnusta määräaikaan 31.12.1994 mennessä. Esikunnan kanta kuitenkin oli, että asia tulisi pystyä käsittelemään uudelleen. Perusteena uudelle käsittelylle on viranomaisen vuonna 1981 antama puutteellinen ohje, johon perustuen A on jättänyt hakemuksen tekemättä. Asiakirjoista ilmeni se tosiasia, että A oli palvellut isänmaataan rintamasotilastunnukseen oikeuttavalla tavalla.

Puolustusministeriön lausunnon mukaan asiakirjoista ilmeni, että A oli vuonna 1981 asioinut Oulun Sotilaspiirin E sikunnassa tarkoituksenaan hakea rintamasotilastunnusta toiminnastaan lähettinä haavoittuneiden hoitopaikassa. A:lle oli kuitenkin suullisesti ilmoitettu, että sotilaspiirin käytössä olevista

asiakirjoista ei löytynyt merkintää hänen palveluksestaan rintamasotilastunnukseen oikeuttavassa joukko-osastossa. Myöhemmin oli kuitenkin selvinnyt, että A oli palvellut tunnukseen oikeuttavalla tavalla. Tämä palvelu oli 5.9.1996 lisätty Oulun Sotilasläänin E sikunnassa A:n sotilaspassiin. Puolustusministeriön mukaan Oulun Sotilaspiirin Esikunnan olisi pitänyt aikanaan neuvoa A:ta tekemään kirjallinen hakemus. Saamastaan päätöksestä A olisi voinut valittaa puolustusministeriöön. Jos A:n rintamatunnusasia olisi tullut ministeriössä valituksena tutkittavaksi, olisi ministeriö voinut myöntää A:lle rintamasotilastunnuksen.

Puolustusministeriö on yhtynyt Oulun Sotilasläänin E sikunnan kantaan, jonka mukaan A:n rintamasotilastunnusasia pitäisi voida käsitellä uudelleen. Viranomaisen puutteellinen neuvonta ei saisi olla esteenä sille, että A jää ilman hänelle kuuluvaa rintamasotilastunnusta. Koska A:lle rintamasotilastunnusasiassa ei ole tehty valituksenalaista päätöstä, on puolustusministeriön mukaan ainoa mahdollinen kyseeseen tuleva keino asian korjaamiseksi menetetyt määräajan palauttamista koskevan hakemuksen tekeminen korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

3

RATKAISU

Määräaika kaikkien rintamaveteraanitunnusten hakemiselle on päättynyt 31.12.1994. Aiemmin oikeusasiamiehen kansliassa käsiteltävänä olleissa vastaavanlaisissa tapauksissa on katsottu, että mikäli henkilö on aikanaan hakenut määräajassa sotilastunnusta, on hänen oikeutensa rintamasotilastunnukseen voitu arvioida uudelleen. Tässä tapauksessa kirjallista hakemusta ei ole kuitenkaan tehty.

Puolustusministeriön mukaan ainoa käytettävissä oleva keino asiassa on hakea menetetyt määräajan palauttamista korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Hallintolainkäyttölain 61 §:n mukaan menetetty määräaika voidaan palauttaa sille, joka laillisen esteen taikka muun erittäin painavan syyn vuoksi ei ole voinut määräajassa: 1) panna vireille lakiin tai asetukseen perustuvaa rahasuoritusta julkisista varoista tarkoittavaa hakemusta, 2) hakea muutosta päätökseen tai 3) ryhtyä muuhun toimenpiteeseen hallintomenettelyssä tai hallintolainkäyttömenettelyssä. Hallintolainkäyttölain 62 §:n mukaan menetetyt määräajan palauttamista on haettava viimeistään vuoden kuluessa siitä, kun määräaika päättyy. Erityisen painavista syistä määräaika voidaan palauttaa sen jälkeenkin.

Määräajan palauttamisen yleisenä edellytyksenä siis on, että laillinen este tai muu erittäin painava syy on estänyt määräajan noudattamisen. Muun erittäin painavan syyn on katsottu olleen kyseessä silloin, kun on kysymys virheellisistä menettelyneuvoista. Asianosainen voi luottaa siihen, että viranomaisen toimii lain ja hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti.

Lain mukaan kaikki määräajat eivät voi olla palauttamisen kohteena. Tietyntyyppisiä määräaikoja ei oikeuskäytännössä ole katsottu mahdolliseksi palauttaa edes erittäin painavista syistä. Määräaikojen palautuskelpoisuuden laajuus on tulkinnanvarainen.

Määräajan palauttamista koskevaa hakemusta voidaan lisäksi vain erittäin painavista syistä hakea enää vuoden määräajan jälkeen. Hakemuksen voi tehdä esimerkiksi se, jonka toimintaa määräaika koskee. (Olli Mäenpää: Hallintoprosessi, sivut 593–597.)

Edellä lausutun perusteella on pidettävä tulkinnanvaraisena, voidaanko menetettyä määräaika esillä olevassa tapauksessa hallintolainkäyttölain nojalla enää palauttaa.

A on asioinut vuonna 1981 silloisessa Oulun Sotilaspiirin Esikunnassa tarkoituksenaan saada sotilaspassiin merkintä oikeudesta rintamasotilastunnukseen. Ylivääpeli B oli A:n näkemyksen mukaan ottanut tällöin hänen anomuksensa vastaan.

Sekä puolustusministeriö että Oulun Sotilasläänin Esikunta ovat katsoneet, että asia pitäisi voida käsitellä uudelleen. Lausuntojenkin mukaan tunnusasiaa on siis jo aiemmin käsitelty.

Mikäli esillä oleva määräaika ei ole palautettavissa, jää ainoaksi vaihtoehdoksi tällöin käsitellä asia aiemman kirjallisen päätöksen puuttumisesta huolimatta. Asia on aikanaan joka tapauksessa ollut jo sotilaspiirissä käsiteltävänä ja ratkaistu virheellisessä järjestyksessä. Suullisen anomuksen johdosta on annettu suullisesti kielteinen ratkaisu. A:n sotilaspassissa on ylivääpeli B:n 19.2.1981 päivätty al-lekirjoitus ja sotilaspiirin leima. Suullinenkin hallintopäätös voi olla joissakin asioissa mahdollinen (mm. Olli Mäenpää: Hallinto-oikeus, s. 226).

A:lle on hänen sotilaspassiinsa Oulun Sotilasläänin Esikunnassa 30.4.2003 tehdyn merkinnän mukaan myönnetty tammenlehti. Rintamaveteraanien tammenlehvään voi saada rintamaveteraani, jolle on myönnetty rintamasotilas- tai rintamapalvelustunnus tai ulkomaalaisen rintamasotilastunnus. Merkkiä haettaessa on esitettävä sotilaspassi tai muu selvitys tunnuksen saamisesta (www.sotaveteraaniliitto.fi/tunnukset). Sotilasläänin esikunta on siis tammenlehtiä asiassakin rinnastanut A:n tunnuksen saaneisiin henkilöihin.

4

LOPPUTULOS

Mahdollisuus menetetyt määräajan palauttamiseen asiassa jää epäselväksi. Rintamasotilastunnusten myöntäminen ei kuulu laillisuusvalvojan toimivaltaan. Oulun Sotilaspiirin Esikunnan menettely vuonna 1981 ei ole voinut johtaa enää tässä vaiheessa laillisuusvalvojan toimenpiteisiin. Olisi mielestäni kuitenkin ilmeisen kohtuutonta, jos sotilaspiirin laiminlyönti johtaisi A:n lopulliseen oikeudenmenetykseen.

Asia ei ole voinut johtaa puoleltani muuhun kuin että saatan esittämäni käsitykset puolustusministeriön tietoon. Pyydän ilmoittamaan ratkaisuni mahdollisesti aiheuttamista toimenpiteistä 31.10.2008 mennessä.